

architectuur en stedenbouw

't Zand 17

Postbus 465

3800 AL Amersfoort

telefoon: 033 470 1188

fax: 033 470 0611

e-mail: info@svp-svp.nl

internet: www.svp-svp.nl

Stelling van Amsterdam

Zuidoostbeemster
De Nieuw Tuinderij oost

11 december 2017
Kenmerk 2344C/N2017-01/MW
Projectnummer 2344C

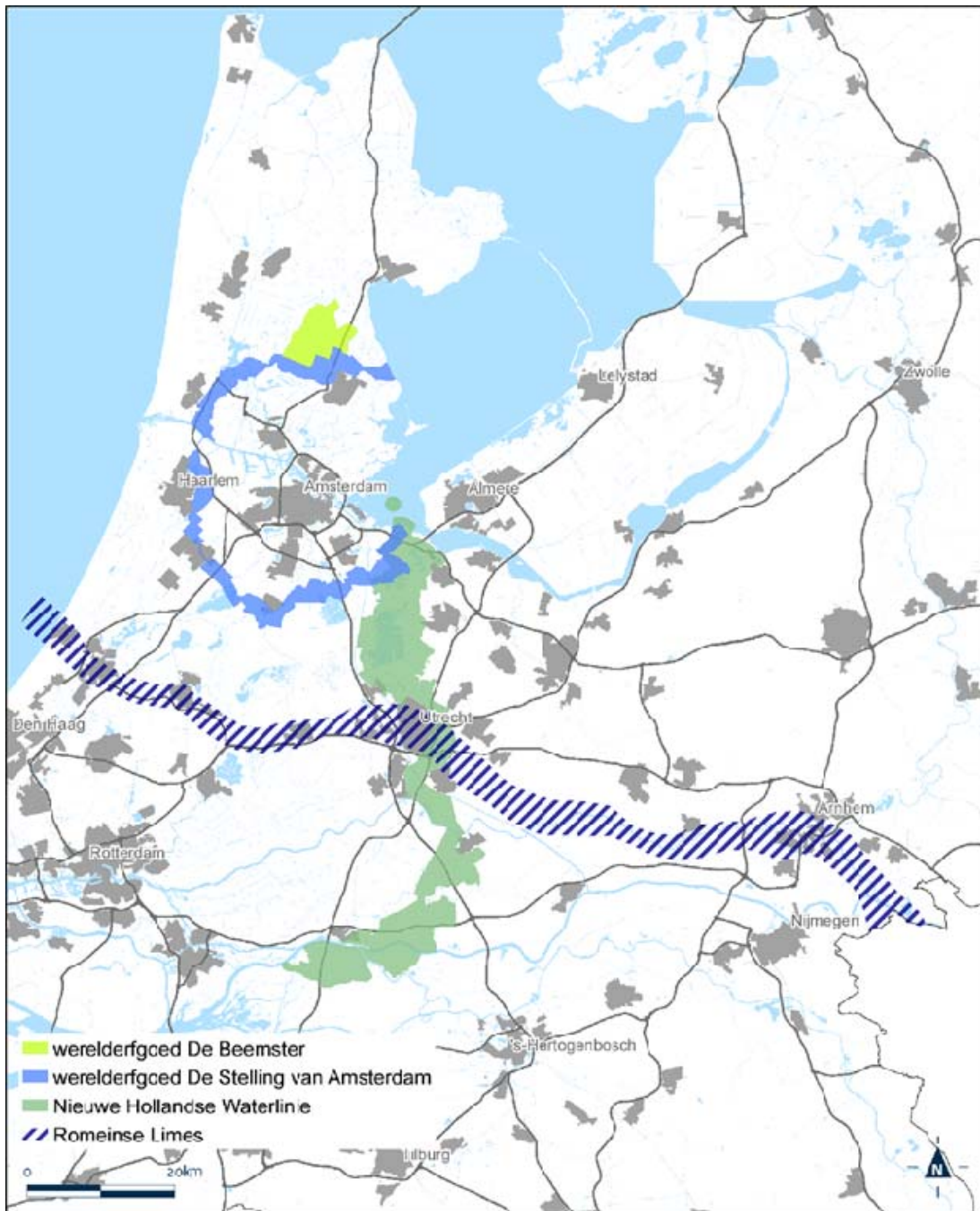
Aan
Gemeente Beemster
Van
Manon Witbraad

1. Inleiding

De verdedigingslinie van Amsterdam - de Stelling genoemd - is gebouwd tussen 1883 en 1920. Het is het enige voorbeeld van een fortificatie die gebaseerd is op het principe van het waterbeheer. Vanaf de 16e eeuw gebruikten de Nederlanders hun expertise van de waterbouw voor defensiedoeleinden. Het midden van het land werd beschermd tegen een invasie door een netwerk van 45 bewapende forten in combinatie met het (tijdelijk) onderwater zetten van polders en een ingewikkeld systeem van kanalen en sluizen. In WO II bleek dit verdedigingswerk achterhaald en daarna zijn de forten, op enkele na, verlaten.

In 1996 is de Stelling van Amsterdam door Unesco opgenomen op de Werelderfgoedlijst. De waarde die door Unesco aan de Stelling is gegeven betreft:

1. Het unieke, samenhangende en goed bewaard gebleven, laatnegentiende-eeuwse en vroegtwintigste-eeuwse hydrologische en militair-landschappelijke geheel, bestaande uit:
 - een doorgaand stelsel van liniedijken in een grote ring om Amsterdam;
 - sluizen en voor- en achterkanalen;
 - de forten, liggend op regelmatige afstand, voornamelijk langs dijken;
 - inundatiegebieden;
 - voormalige schootsvelden (visueel open) en verboden kringen (merendeels onbebouwd gebied).
2. Relatief grote openheid.
3. Groene en relatief stille ring rond Amsterdam.

Afbeelding werelderfgoed De Beemster en De Stelling van Amsterdam (bron: Barro)

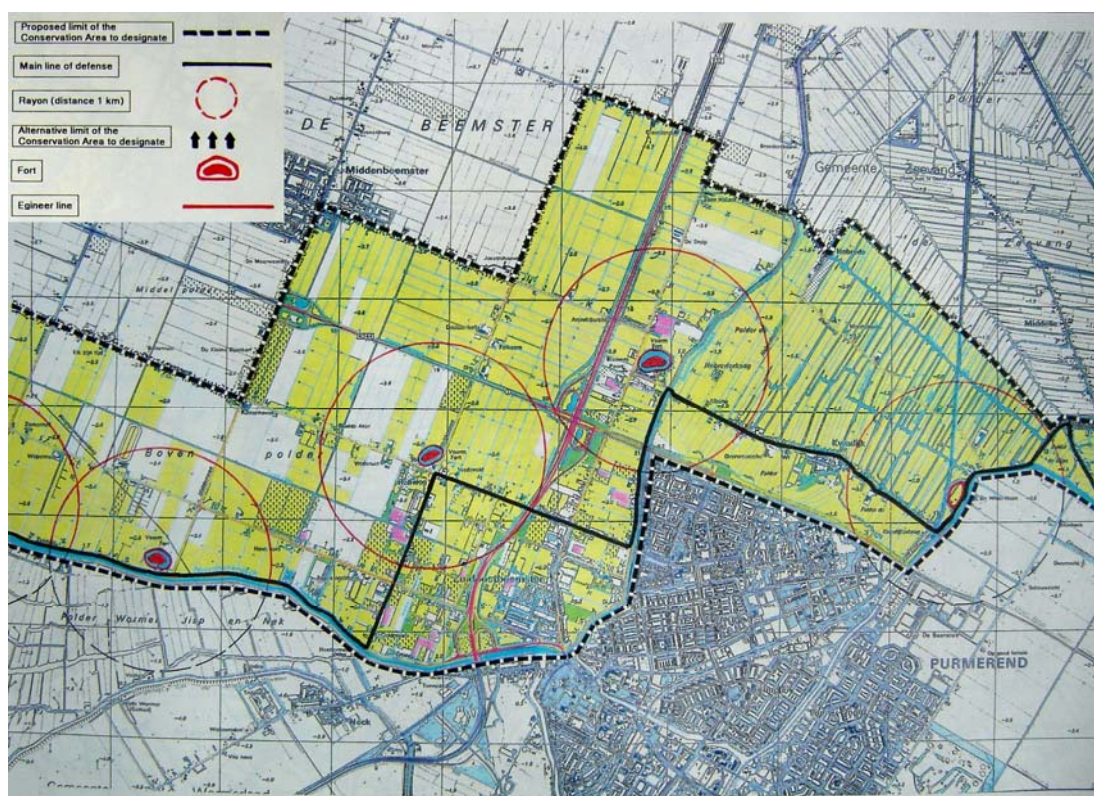
Het dorp Zuidoostbeemster én de locatie voor de woningbouwontwikkeling De Nieuwe Tuinderij vallen binnen de contour zoals door Unesco aangegeven.

Stelling van Amsterdam en de Beemster

In de Beemster ligt een vijftal forten waarvan vier langs de Ringdijk en één, het Fort aan de Nekkerweg, meer in de polder, op de hoek Nekkerweg-Volgerweg. Een groot deel van de waarden zoals door Unesco toegekend aan de Stelling van Amsterdam, is ook op de forten in

de Beemster van toepassing. Hieronder geven wij een toelichting op deze waarden in relatie tot de forten in De Beemster.

Als we naar de forten kijken, dan bevond het *inundatiegebied* zich ten noorden van de hoofdverdedigingslijn die de forten met elkaar verbindt. In de Beemster loopt deze lijn van de Ringdijk via de Nekkerweg en Volgerweg, om Zuidoostbeemster heen. Het toenmalige tuindersgebied waar het dorp Zuidoostbeemster, inclusief de locatie van De Nieuwe Tuinderij, nu binnen ligt, zou dus niet onder water worden gezet maar bevond zich juist binnen het te verdedigen gebied.

Afbeelding van de Stelling met de forten, de verboden kringen, de inundatielijn (doorgetrokken lijn), het gebied waarop de waarden van toepassing zijn (gele vlak) en de snelweg (rode lijn) (bron: site Unesco)

De *voormalige schootsvelden* liggen vanuit de forten in de richting van het inundatiegebied, de richting waar de vijand vandaan kon komen. Deze schootsvelden zijn bij de forten in de Beemster nog steeds visueel open.

De onbebouwde gebieden die in een kilometer rond de forten lagen, de zogenoemde *verboden kringen*, reikt tot de snelweg waardoor deze waarde niet van toepassing is op het dorp Zuidoostbeemster en de locatie van De Nieuwe Tuinderij.

De in de jaren 70 van de vorige eeuw aangelegde snelweg A7, wordt vanaf de Ringdijk, waar hij polder de Beemster binnenkomt, aan beide zijden begeleid door hoge geluidschermen. Ook staan aan beide zijden nagenoeg aaneengesloten bomenrijen. Daarnaast is het dorp

Zuidoostbeemster sinds de jaren 50 van de vorige eeuw reeds fors gegroeid. Hierdoor is er in het gebied ten zuidoosten van de forten geen sprake meer van de *relatief grote openheid*, een waarde zoals door Unesco onder 2 genoemd. Ook van de 'groene en relatief stille ring rond Amsterdam', waarde 3, is door de aanwezigheid van de snelweg en het dorp Zuidoostbeemster geen sprake meer aan de zuidoostzijde van het Fort aan de Nekkerweg.

De snelweg heeft er tot slot voor gezorgd dat de zogenoemde *flankementen*, het ondersteunend vuur dat gericht is vanaf de zijkanten van de forten om de gebieden tussen de forten te verdedigen, bij een aantal forten in de Beemster, waaronder het Fort aan de Nekkerweg, niet meer in tact zijn. Van openheid tussen het Fort aan de Nekkerweg en Fort Benoorden is door de aanwezigheid van de snelweg met de eerder genoemde geluidschermen en bomenrijen, geen sprake meer.

Conclusie

De vijf forten als onderdeel van de Stelling van Amsterdam zijn dus nog aanwezig en zichtbaar in de Beemster. Een groot deel van de waarden zoals door Unesco aan de Stelling van Amsterdam toegekend, geldt ook voor de forten in de Beemster. Voor het dorp Zuidoostbeemster en de locatie van De Nieuwe Tuinderij gelden niet de waarden 'schootsveld' (visueel open gebied) en 'verboden kring' (onbebouwd gebied). Door de aanleg van de snelweg A7 en de bestaande bebouwing, zijn de waarden 'flankementen', 'relatief grote openheid' en 'groene en relatief stillen kring rond Amsterdam' zoals door Unesco aan de Stelling toegekend, ook niet (meer) aanwezig. Het gebied ten zuidoosten van het Fort aan de Nekkerweg (Zuidoostbeemster en directe omgeving) is, ondanks de aanwezigheid van de snelweg en de bebouwde kom van het dorp Zuidoostbeemster, door Unesco opgenomen binnen de begrenzing van de Stelling waardoor de waarden van toepassing zijn. Het dorp Zuidoostbeemster en de locatie van De Nieuwe Tuinderij, dat ten opzichte van het Fort aan de Nekkerweg aan de andere zijde van deze snelweg ligt, bevindt zich dus ook binnen de begrenzing van het werelderfgoed De Stelling van Amsterdam maar feitelijk zijn deze gronden niet (meer) van waarde voor de Stelling. De nieuwbouw in De Nieuwe Tuinderij oost kan daarom geen negatief effect hebben op de waarden van de Stelling van Amsterdam omdat de waarden op deze locatie simpelweg al lang niet meer aanwezig zijn. De provincie heeft, als siteholder van de Stelling van Amsterdam, bij haar begrenzing dan ook dit gebied van Zuidoostbeemster reeds buiten de begrenzing van de Stelling van Amsterdam gehouden.